

Expunere de motive

Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului reprezintă mecanisme esențiale pentru implementarea, la nivel național, a unui sistem eficient de protecție a drepturilor omului care să susțină procesul de transpunere la nivel național a normelor internaționale în materia drepturilor omului. Statutul Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului, precum și mandatul acestora de a promova și proteja drepturile omului la nivel național sunt reglementate în temeiul Principiilor de la Paris¹ adoptate de Adunarea Generală ONU prin Rezoluția 48/134 din anul 1993¹.

Principiile de la Paris și criteriile fundamentale ale acestora promovează un mandat "cât mai extins posibil", construit pe standardele universale ale drepturilor omului care să includă în conținutul său responsabilizarea instituțiilor naționale în două sensuri - de a promova și de a proteja toate drepturile omului; garantarea legislativă a independenței acestor instituții față de guvern; putere adecvată de investigare; pluralism prin calitatea de membru a unor rețele de profil și prin cooperarea eficientă cu acestea; un cadru adecvat de resurse umane și financiare.²

Importanța rolului asumat de Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului în promovarea și protecția drepturilor omului la nivel național și internațional și exercitarea în acord cu standardele impuse de Principiile de la Paris a fost subliniată de organismele ONU (inclusiv Adunarea Generală și Consiliul pentru Drepturile Omului). De asemenea, structurile în care este membru Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO), Alianța Globală a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI) și Rețeaua Europeană de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI) au făcut recomandări privind alinierea la Principiile de la Paris, în scopul recunoașterii și consolidării rolului asumat de Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului în asigurarea aplicării standardelor internaționale în materie.

În ultimii ani, au fost formulate recomandări către statul român din partea mecanismelor ONU (Comitetul ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor³, Comitetul ONU privind drepturile omului⁴, Comitetul ONU privind drepturile economice, sociale și

¹ Principiile de la Paris-formulate în anul 1991 la Conferința consacrată instituțiilor naționale de drepturile omului, devenite document oficial al Adunării Generale ONU în anul 1993-referitoare la statutul instituțiilor naționale pentru drepturile omului.

² <http://www.irdo.ro/principiiledeparis.php>

³ Cu ocazia evaluării rapoartelor periodice combinate 7 și 8 la Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, Comitetul ONU a constatat cu îngrijorare că, în ciuda angajamentului asumat în timpul revizuirii periodice universale (UPR), statul român nu a modificat încă Legea nr. 9/1991 pentru a revizui statutul Institutului Român pentru Drepturile Omului. În acest sens Comitetul a recomandat adoptarea măsurilor necesare ca Institutul să respecte pe deplin Principiile de la Paris, cu referire specială asupra mandatului său de a proteja femeile și de a promova egalitatea de gen, statutul și durata calității de membru în Consiliul său general (pct. 12 și 13 din Concluziile CEDAW din 24 iulie-decembrie 2017, CEDAW/C/ROU/CO/7-8, p. 4).

⁴ În urma evaluării celui de-al cincilea raport periodic privind implementarea Pactului Internațional privind drepturile civile și politice, Comitetul ONU pentru Drepturile Omului a identificat instituții naționale cu mandat de protecție a drepturilor omului, precum Avocatul Poporului, Consiliul Național de Combatere a Discriminării și Institutul Român pentru Drepturile Omului dar subliniază faptul că niciuna dintre aceste instituții nu sunt acreditate ca fiind pe deplin conform cu Principiile de la Paris, referitoare la statutul instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului (art. 2). În acest sens, statul român trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că instituțiile sale naționale pentru drepturile omului se conformează pe deplin cu standardele impuse prin Principiile de la Paris și că funcționează independent, transparent și eficient (pct. 9 și 10 din Concluziile CCRP din 11 decembrie 2017, CCRP/C/ROU/CO/5 p.2).

culturale⁵, Consiliul ONU pentru Drepturile Omului⁶) privind adoptarea măsurilor necesare astfel încât Institutul să respecte Principiile de la Paris în special cu privire la mandatul său de promovare și protecție a drepturilor omului.

În aceeași ordine de idei au fost formulate recomandări din partea Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei privind consolidarea eficienței, eficacității, independenței instituției, precum și clarificarea competențelor și asigurarea resurselor umane și financiare necesare pentru realizarea mandatului IRDO⁷.

În raportul Subcomitetului de acreditare formulat ca urmare a procesului de acreditare a Institutului din anul 2011 a fost subliniată necesitatea clarificării mandatului Institutului astfel încât Legea de înființare să precizeze în mod explicit atribuțiile specifice de promovare și protecție a drepturilor omului.

În lumina Principiilor de la Paris, interpretarea mandatului unei instituții naționale trebuie să fie realizată într-o manieră amplă, liberală, pozitivă pentru a promova o definiție progresivă a drepturilor omului care să se refere la totalitatea prerogativelor prevăzute în instrumentele internaționale, regionale și naționale în materia drepturilor omului.

Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului trebuie să fie mandatate prin lege cu exercitarea de funcții specifice în domeniul promovării și protecției drepturilor omului astfel încât mandatul acestora să fie cât mai clar și "cât mai extins posibil". Funcțiile de promovare au ca scop crearea unei societăți în care drepturile omului să fie mai bine înțelese și respectate. Funcțiile de protecție au rolul de a preveni încălcările drepturilor omului și de a permite intervenția directă în situația în care s-au produs încălcări efective ale drepturilor omului.

Dialogul instituțional purtat cu partenerii internaționali sau naționali asupra temelor aparținând domeniului drepturilor omului trebuie să fie condus în acord cu principiul dualismului instituțional. Potrivit acestuia, aspectele referitoare la domeniul drepturilor omului trebuie să fie evaluate în mod autonom de fiecare dintre factorii instituționali implicați, rezultând puncte de vedere diferite. Pluralitatea punctelor de vedere exprimate la nivel instituțional asupra problematicilor aferente domeniului drepturilor omului susține caracterul democratic al dezbaterilor instituționale.

Un alt punct al prezentei expunerii de motive se referă la reglementarea riguroasă și punctuală a: statutului organelor de conducere ale Institutului, statutului personalului Institutului, structurii organizatorice a Institutului și a modalității de finanțare a activității Institutului.

⁵ În urma evaluării rapoartelor 3,4, și 5, Comitetul și-a exprimat, în mod particular, preocuparea referitoare la faptul că Institutul Român pentru Drepturile Omului nu corespunde în totalitate Principiilor de la Paris privind statutul instituțiilor naționale în domeniul drepturilor omului. În acest sens, se recomandă statului român să adopte toate măsurile necesare pentru ca IRDO să corespundă pe deplin Principiilor de la Paris. (a se vedea pct. 6, din concluziile CESC din 9 decembrie 2014, E/C.12/ROU/CO/3-5, p.2).

⁶ România a trecut prin trei cicluri de evaluare periodică universală până în prezent, atât în urma primului ciclu UPR (a se vedea Raportul grupului de lucru privind UPR din 3 iunie 2008 A/HRC/8/49, pct. 50) cât și după cel de-al doilea (a se vedea Raportul grupului de lucru privind UPR din 21 martie 2013 A/HRC/23/5 pct. 109.17-109.22) recomandările Consiliului ONU pentru Drepturile Omului au avut în vedere adoptarea măsurilor necesare pentru ca IRDO să se conformeze pe deplin Principiilor de la Paris.

⁷ Raportul de țară din anul 2014.

De asemenea, trebuie să fie operate modificări referitoare la salarizarea personalului din Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului. În acord cu recomandările Subcomitetului de acreditare, salariile și beneficiile acordate personalului Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului trebuie să fie comparabile cu cele ale funcționarilor publici care desfășoară activități similare, având calificări și responsabilități similare în alte instituții independente ale statului. Astfel, propunem ca salarizarea personalului să se realizeze corespunzător funcțiilor de conducere și de execuție ale personalului din serviciile Parlamentului, în condițiile legii.

Având în vedere dinamica relațiilor sociale și luând în considerare recomandările organismelor internaționale referitoare la clarificarea mandatului și eficientizarea activității IRDO, propunem modificarea și completarea Legii nr. 9/1991 privind înființarea Institutului Român pentru Drepturile Omului.

În consecință, vă supunem spre dezbateră și aprobare prezenta Propunere legislativă referitoare la modificarea și completarea Legii nr. 9/1991 privind organizarea și funcționarea Institutului Român pentru Drepturile Omului.

Inițiatori:

Senator Derzsi Ákos

Senator Chisăliță Ioan-Narcis

Senator Wiener Adrian

Senator Baciuc Gheorghe

Senator Bădulescu Dorin-Valeriu

Senator Botnariu Emanuel-Gabriel

Senator Cristina Ioan

Senator Dan Carmen Daniela

Senator Oprea Ștefan-Radu

Senator Stănescu Paul

Senator Țapu Nazare Eugen

Deputat Ibram Iusein

Deputat Vasile Daniel

Deputat Vlad Sergiu Cosmin

Deputat Benkő Erika

Deputat Csokany Petronela-Mihaela

Deputat Ghera Giureci-Slobodan

Deputat Kulcsár-Terza József-György

Deputat Longher Victoria

Deputat Meiroşu Marilena-Emilia

Deputat Paşcan Emil-Marius

Deputat Popescu Mariana-Venera

Deputat Săftoiu Ana Adriana

Deputat Stoica Bogdan-Alin

Deputat Teacă Alexandru

Deputat Vexler Silviu